

21 Νοεμβρίου, 1989

[ΜΑΛΑΧΤΟΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΕΛΕΝΗ Α. ΑΔΑΜΟΥ,

Αιτήτρια,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,

Καθ'ὼν η Αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 287/88)

5 Γενικές Αρχές Διοικητικού Δικαίου — Ανάκληση παράνομης διοικητικής πράξεως ειμμενούς για τον πολίτη — Πάροδος ευλόγου χρόνου — Τότε μόνο επιτρέπεται η ανάκληση, εάν τούτο επιβάλλουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος ή η ανακαλυπόμενη πράξη στηρίχθηκε σε δόλια ή απατηλή ενέργεια του ενδιαφερομένου — Ανάκληση λόγω διαφορετικής εκτίμησης των ίδιων δεδομένων δεν είναι επιτρεπτή.

10 Ερμηνεία νόμων — Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου με σκοπό την απάμβλυνση των συνεπειών της Τουρκικής εισβολής — Η ερμηνεία πρέπει να είναι τελεολογική.

15 Λέξεις και Φράσεις — “Μόνιμος κατοικία” στην απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 13503 της 19ης Σεπτεμβρίου 1974 σχετικά με την έκδοση προσφυγικών ταυτοτήτων.

20 Η αιτούσα κατάγεται από τη Γύψου. Μετά την Τουρκική εισβολή και επειδή δεν ήταν νυμφευμένη εμφανίζετο ως εξαρτώμενο πρόσωπο της μητέρας της στην προσφυγική ταυτότητα της τελευταίας. Το 1980 και μετά το γάμο της πήρε δική της προσφυγική ταυτότητα. Το 1987 υπέβαλε αίτηση για αντικατάστασή της. Με βάση διαφορετική αντίληψη για τα ίδια δεδομένα ο καθ'ὼν η Αίτηση Ακυρώσεως αρνήθηκε να ανανεώσει την προσφυγική της ταυτότητα επί τω ότι, επειδή κατά τον

αμέσως πριν από την εισβολή χρόνο εργαζόταν ως οικιακή βοηθός σε οικογένεια στη Λευκωσία, η μόνιμη διαμονή της δεν ήταν στη Γύψου, αλλά στη Λευκωσία.

Οι νομικές αργές, που εφάρμοσε το Ανώτατο Δικαστήριο, ακυρώνοντας την επίδικη απόφαση, προκύπτουν επαρκώς από τις πιο πάνω περιληπτικές σημειώσεις.

5

Η επίδικη απόφαση ακυρώνεται χωρίς διαταγή για έξοδα.

10

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Μαραθοβουνιώτης ν. Θεοδότου (1982) 1 Α.Α.Δ. 35,

15

Χατζηπαναγή ν. Δημοκρατίας και Άλλου (1989) 3 Α.Α.Δ. 1079,

Andreou v. Republic (1985) 3 C.L.R. 809,

Yiorgallides v. P.S.C. (1986) 3 C.L.R. 99.

20

Προσφυγή.

Προσφυγή εναντίον της άρνησης των καθ'ων η αίτηση να αντικαταστήσουν την προσφυγική ταυτότητα της αιτήτριας.

25

A. Σ. Αγγελίδης, για την Αιτήτρια.

A. Βασιλειάδης, Δικηγόρος της Δημοκρατίας Β', για τους Καθ'ων η αίτηση.

30

ΜΑΛΑΧΤΟΣ, Δ.: Ανάγνωσε την ακόλουθη απόφαση. Με την παρούσα προσφυγή η αιτήτρια προσβάλλει την πράξη και/ή απόφαση του καθ'ου η αίτηση ημερομηνίας 8.1.1988 με την οποία απέρριψε το αίτημά της για αντικατάσταση της προσφυγικής ταυτότητάς της και με την οποία έκρινε ότι η συνήθης διαμονή της πριν την Τουρκική Εισβολή δεν ήταν σε Τουρκοκρατούμενη περιοχή.

35

Η αιτήτρια γεννήθηκε στη Γύψου και κατά το χρόνο της Τουρκικής Εισβολής ήταν ανύπανδρη. Αμέσως μετά την εισβολή η μητέρα της αιτήτριας πήρε την προσφυγική ταυτότητα με

40

αριθμό 64054 στην οποία καταχωρήθηκε ως εξαρτώμενο πρόσωπο η αιτήτρια.

5 Η αιτήτρια πήρε δική της προσφυγική ταυτότητα μετά τον γάμο της το 1980, αφού διαγράφηκε από την ταυτότητα της μητέρας της. Για την έκδοση της ταυτότητας της λήφθηκε υπόψη βεβαίωση του εργοδότη της αιτήτριας κατά τον ουσιαστικό χρόνο ότι η μόνιμη κατοικία της πριν και μέχρι την εισβολή ήταν το χωριό Γύψου.

10 Στις 14.5.1987 η αιτήτρια υπέβαλε αίτηση για αντικατάσταση της προσφυγικής της ταυτότητας. Για υποστήριξη της αίτησής της κατέθεσε βιογραφικό σημείωμα σύμφωνα με το οποίο από το 1968 μέχρι και την εισβολή εργαζόταν ως οικιακή βοηθός στην οικογένεια Στ. Λωρεντζιάδη στη Λευκωσία και διέμενε εντός της οικίας τους. Όπως η ίδια ανέφερε κάθε Σαββατοκυριακάκι πήγαινε στη Γύψου στους γονείς της. Από έρευνα που έγινε φάνηκε ότι:

- 20 α) Η αιτήτρια είναι καταχωρημένη στους εκλογικούς καταλόγους 1972-73 στην οδό Ροτσιδή αρ. 1, Στροβόλος. Αυτή είναι η διεύθυνση της οικίας Λωρεντζιάδη.
- 25 β) Η κα Λωρεντζιάδου, η οποία στις 9.2.1981 έδωσε βεβαίωση διαμονής της αιτήτριας στη Γύψου, διευκρίνισε ότι η αιτήτρια πηγαίνοεργόταν στο χωριό της και έμενε στο σπίτι της όποτε χρειαζόταν. Τα Σαββατοκυριακάκι πήγαινε πάντοτε στο χωριό της.
- 30 γ) Από πληροφορίες που πάρθηκαν από κάτοικο Γύψου, η αιτήτρια εργαζόταν ως οικιακή βοηθός στη Λευκωσία, διέμενε στη Λευκωσία και πήγαινε στη Γύψου τα Σαββατοκυριακάκι.
- 35 δ) Από ότι ανέφερε ο Γραμματέας της Συνεργατικής Γύψου η αιτήτρια είχε καταθέσεις στη Συνεργατική Γύψου.

40 Με βάση τα πιο πάνω η συνήθης διαμονή της αιτήτριας πριν και μέχρι την εισβολή δε θεωρήθηκε το χωριό της Γύψου που είναι Τουρκοκρατούμενη περιοχή, αλλά η Λευκωσία, στην οδό Σάββα Ροτσιδή αρ. 1 το σπίτι των εργοδοτών της. Ως εκ τού-

του η αίτηση δεν εγκρίθηκε και η προσφυγική της ταυτότητα ακυρώθηκε. Στην αιτήτρια κοινοποιήθηκε η πιο πάνω απόφαση με επιστολή ημερομηνίας 8.1.1988. Παραθέτω αυτούσια την επιστολή:

“Η αίτησή σας που υποβλήθηκε στο Γραφείο μας για αντικατάσταση της προσφυγικής σας ταυτότητας, με αρ. 54663 Δ.Τ. 313480 μελετήθηκε προσεχτικά και λυπούμαι να σας πληροφορήσω ότι δεν κατέστη δυνατό να εγκριθεί. Ως εκ τούτου η προσφυγική ταυτότητα με αρ. 54663 ακυρώθηκε.

2. Η πιο πάνω απόφαση βασίζεται στο γεγονός ότι η συνήθης διαμονή σας πριν την Τουρκική εισβολή δεν ήταν οποιαδήποτε τουρκοκρατούμενη περιοχή.”

Οι νομικοί λόγοι πάνω στους οποίους βασίζεται η παρούσα προσφυγή είναι οι πιο κάτω:

Ο καθ' ου η αίτηση πήρε την προσβαλλόμενη απόφαση χωρίς να κάμει τη δέουσα έρευνα και ενεργώντας υπό καθεστώς πλάνης όσον αφορά τον τόπο μόνιμης κατοικίας της αιτήτριας. Επίσης η απόφαση του καθ' ου η αίτηση λήφθηκε καθ' υπέρβαση ή κατάχρηση εξουσίας που είχε σαν αποτέλεσμα ανάκληση ευμενούς διοικητικής πράξης.

Για να μπορεί κάποιος να θεωρηθεί δικαιούχος προσφυγικής ταυτότητας πρέπει να είχε αμέσως πριν από την Τουρκική εισβολή την μόνιμη κατοικία του στις κατεγόμενες σήμερα περιοχές, όπως απαιτεί το Σχέδιο Βοηθείας Εκτοπισθέντων και Παθόντων που είναι ενσωματωμένο στην απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 13.503 ημερομηνίας 19.9.1974.

Στο πιο πάνω σχέδιο αναφέρεται:

“2. ΟΡΙΣΜΟΙ

(α) Εκτοπισθείς

Διά τους σκοπούς του παρόντος Σχεδίου Βοηθείας εκτοπισθείς θεωρείται το άτομον του οποίου:

(ι) Η μόνιμος κατοικία ευρίσκεται εις κατειλημμέ-

νην υπό των Τούρκων περιοχήν, ή κατέστη
απροσπέλαστος, ή

(υ) Η μόνιμος κατοικία ευρίσκεται εις περιοχή η
οποία εξεκενώθη κατόπιν υποδείξεως της
Εθνικής Φρουράς ή εκηρύχθη επικίνδυνος, ή”

Στο Λεξικό της Δημοτικής. Ορθογραφικό - Ερμηνευτικό -
Ετυμολογικό, ο όρος “μόνιμος” σημαίνει σταθερός (αυτός που
μένει στον ίδιο τόπο ή στην ίδια κατάσταση (όχι προσωρινός).
Στο βιβλίο του καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών
Κωνσταντίνου Ι. Σημαντήρα. Γενικά Αρχαία του Αστικού
Δικαίου αναφέρονται τα ακόλουθα στη σελ. 251-252 σχετικά με
τον ορισμό της “κατοικίας”:

“Κατοικία είναι ο σταθερός νομικός δεσμός φυσικού
προσώπου προς ωρισμένον τόπον και δη τον τόπον ο ποί-
ος κατά κύριον λόγον και μονίμως αποτελεί το κέντρον της
οικονομικής και λοιπής κοινωνικής εν γένει δραστηριότη-
τος του φυσικού αυτού προσώπου. Διάφορος της έννοιας
της κατοικίας είναι η διαμονή, δηλαδή το τοπικόν σημείον
όπου το φυσικόν πρόσωπον ευρίσκεται προσωρινώς και
χωρίς την πρόθεσιν μονίμου εγκαταστάσεως Δύο στοι-
χεία απαιτούνται, διά να έχη κανείς ωρισμένον τόπον ως
κατοικίαν: ένα πραγματικόν και ένα βουλευτικόν, α) Το
πραγματικόν ή υλικόν στοιχείον (corpus ή factum) είναι η
πραγματική εγκατάστασις του φυσικού προσώπου εις ωρι-
σμένον τόπον. Πρόκειται περί καθαρώς τοπικής σχέσεως
και αποτελεί την κατά τα ανωτέρω έννοιαν της διαμονής. β)
Διά να θεωρηθεί όμως ότι εις ωρισμένον τόπον έχει κανείς
κατοικίαν απαιτείται προς τούτοις να συντρέχει και το βου-
λητικόν στοιχείον, animus manendi, ήτοι η βούλησις του
φυσικού προσώπου να εγκατασταθεί μονίμως εις τον τόπον
αυτόν με την πρόθεσιν να τον χρησιμοποιήσῃ ως το
κέντρον των βιοτικών του σχέσεων. Ο εκ Λαοίσεως σπου-
δαστής, φερ’ ειπείν ο διαμένων χάριν των σπουδών του εις
Ιωάννινα δεν αποκτά εκεί κατοικίαν, διότι προφανώς δεν
έχει την βούλησιν να εγκατασταθεί οριστικώς εις Ιωάννινα.
Η ύπαρξις της προθέσεως προς κτήσιν κατοικίας συνάγεται
κατ’ αντικειμενικήν εκτίμησιν από την συμπεριφορά του
προσώπου αυτήν καθ’ εαυτήν (αρκεί, δηλ., αι πράξεις εγκα-
ταστάσεως να είναι τοιαύτης φύσεως, ώστε εξ αυτών να

συνάγεται η συνδρομή της σχετικής βουλήσεως περί μονίμου εγκαταστάσεως.”

Λαμβάνοντας υπόψη την έννοια των όρων “μόνιμος” και “κατοικία” και τα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης όπως φαίνονται πιο πάνω κρίνω ότι δεν ήταν εύλογα επιτρεπτό για τους καθ’ων η αίτηση με βάση τα ενώπιόν τους στοιχεία και την έννοια των πιο πάνω όρων ν’ αποφασίσουν ότι η συνήθης διαμονή της αιτήτριας πριν την Τουρκική εισβολή ήταν η πόλις της Λευκωσίας και όχι το χωριό Γύφου. 5 10

Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι σκοπός της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου πάνω στην οποία στηρίχθηκε η επίδικη απόφαση ήταν να βοηθήσει τους πληγέντες από την λαίλαπα της Τουρκικής εισβολής. Η ερμηνεία νομοθετημάτων που θεσπίστηκαν με σκοπό την ατάμβλυνση των συνεπειών της Τουρκικής εισβολής πρέπει να είναι τελολογική (purposive construction) (ίδε *Μαραθοβουνιώτης ν. Θεοδότου* (1982) 1 Α.Α.Δ. 35). Θα ήταν εντελώς έξω από τους σκοπούς της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου αν στην παρούσα υπόθεση και με βάση τα γεγονότα της κρίνεται από το Δικαστήριο ότι η αιτήτρια δεν είχε τη μόνιμη της κατοικία στο χωριό της. 15 20

Υπάρχει επίσης ισχυρισμός εκ μέρους του δικηγόρου της αιτήτριας ότι η πράξη της ακύρωσης της προσφυγικής ταυτότητας αποτελεί ανάκληση ευμενούς διοικητικής πράξης - της έκδοσης της ταυτότητας στις 10.2.81 - λόγω του μεγάλου χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε. 25

Ο δικηγόρος των καθ’ων η αίτηση υποστήριξε ότι μπορούσε ν’ ανακληθεί η πράξη της έκδοσης της ταυτότητας γιατί προκλήθηκε με σπατηλή ενέργεια της αιτήτριας. 30

Στην υπόθεση *Σοφούλλης Χατζηπαναγή ν. Δημοκρατίας*, (1989) 3 Α.Α.Δ. 1079 αναφέρονται τα εξής στις σελ.1086, σε σχέση με την ανάκληση μιας διοικητικής πράξης: 35

“Η ανάκληση είναι εκτελεστή διοικητική πράξη που υπόκειται στην Αναθεωρητική Δικαιοδοσία του Δικαστηρίου. Με την ανάκληση εξαλείφεται η προηγούμενη πράξη. Η ανάκληση των νόμιμων διοικητικών πράξεων είναι επιτρεπτή, εφόσον δεν θίγονται δικαιώματα των πολιτών που 40

δημιουργήθηκαν με την πράξη που ανακαλείται, ή για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Οι παράνομες πράξεις, δηλαδή πράξεις που εκδόθηκαν κατά παράβαση νόμου και εκείνες που εκδόθηκαν με πλάνη για τα πράγματα, μπορούν να ανακληθούν. Η ανάκληση όμως δεν επιτρέπεται ύστερα από την παρέλευση μακρού χρόνου, εκτός εάν λόγοι δημοσίου συμφέροντος επιβάλουν την ανάκληση, ή η πράξη που ανακαλείται στηρίχτηκε σε δόλια ή απατηλή ενέργεια του ενδιαφερομένου προσώπου. Ανάκληση λόγω διάφθορας εκτίμησης των ιδίων δεδομένων δεν είναι επιτρεπτή και η πράξη της ανάκλησης ακυρώνεται. (Βλ. Πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας 1929-1959, σελ. 198-205, Σπηλιωτοπούλου 'Εγχειρίδιον Διοικητικού Δικαίου', σελ. 168-173, *Andreou v. Republic* (1985) 3 C.L.R. 809 και *Yiorgallides v. P.S.C.* (1986) 3 C.L.R. 99.)"

Στην παρούσα υπόθεση η αιτήτρια που γεννήθηκε στη Γύψου, που είναι τώρα τουρκοκρατούμενη, καταχωρήθηκε αμέσως μετά την εισβολή στην προσφυγική ταυτότητα της μητέρας της ως εξαρτώμενο πρόσωπο και πήρε δική της προσφυγική ταυτότητα μετά το γάμο της το 1980. Για την έκδοση της ταυτότητάς της λήφθηκαν υπόψη τα ως άνω γεγονότα ως επίσης και βεβαίωση του εργοδότη της ότι προ και μέχρι την εισβολή μόνιμη κατοικία της ήταν η Γύψου. Ως εκ τούτου ο ισχυρισμός ότι η προσφυγική ταυτότητα της αιτήτριας εκδόθηκε δολίως και ότι είναι προϊόν πλάνης περί τα πράγματα δεν ευσταθεί. Επίσης δεν μπορεί να γίνει επιτρεπτό το γεγονός ότι η διοίκηση μετά τόσα χρόνια εκτίμησε διαφορετικά τα ίδια γεγονότα και ανακάλεσε την αοχιμή διοικητική πράξη. Τέλος δεν υπάγει ισχυρισμός ότι η ανάκληση της διοικητικής πράξης έγινε για σκοπούς δημοσίου συμφέροντος.

Για τα ως άνω η προσφυγή επιτυγχάνει και η επίδικη απόφαση ακυρώνεται.

35 Ουδεμία διαταγή ως προς τα έξοδα.

40 Η επίδικη απόφαση ακυρώνεται χωρίς διαταγή για έξοδα.